

HORIZONT 2021/18

Migrációkutató Intézet

Tárik Meszár: Déli nyitás Rabatban – a marokkói kül- és biztonságpolitika új perspektívái

Tárik Meszár: Déli nyitás Rabatban – a marokkói kül- és biztonságpolitika új perspektívái

1. BEVEZETÉS

A Marokkói Királyság a „Maghreb” néven ismert észak-afrikai régió országainak legnyugatibb része – az "arab nyugat". Gazdag kultúrája arab, berber, európai és afrikai hatások keveréke. Az ország modern kori történelmében fontos fejleménynek számít a 2010-es "arab tavasz" nyomán elfogadott új alkotmány (2011), amely kiterjesztette a parlament és a miniszterelnök jogkörét, de a királyt széles jogkörökkel látta el minden hatalmi ág felett. Az új alkotmány rendelkezik a sajtószabadságról, a nők és férfiak közötti egyenlőségről, valamint számos olyan emberi jogot garantál, amelyeket korábban nem ismertek el az országban.¹ Mindezek hozzájárultak ahhoz, hogy Marokkó a fejlődés útjára lépjen és az észak-afrikai régió egyik legfontosabb szereplőjévé váljon.

A tanulmány Marokkóval kapcsolatban három lényeges aspektust emel ki: az egyre erősebb kapcsolatait Afrikával, az illegális migráció megakadályozásában való aktív közreműködését, valamint az Izraellel való békekötést. A marokkói politika e három lényeges vonása jelentős hatást gyakorol nem csak az ország, hanem a tágabb régió életére is.

Ha az afrikai országokkal való kapcsolatait vizsgáljuk meg, akkor mindenképpen ki kell emelni, hogy azok alakítása mögött megfigyelhetünk gazdasági vonatkozásokat és burkolt politikai törekvéseket egyaránt. Azonban nem szabad elfelejteni, hogy a kettő sok tekintetben összefügg, és Marokkó az erős gazdasági-kereskedelmi kapcsolatait is felhasználva tud adott esetben sokkal jobb pozícióból a tárgyalóasztalhoz ülni. Nyilvánvaló, hogy Afrika gazdasági súlya az elmúlt évtizedben jelentősen megnőtt. Valójában az általa kínált új lehetőségek az erőforrások

ABSZTRAKT

Marokkó az elmúlt két évtizedben polgári és politikai reformoknak, valamint hatalmas külpolitikai és infrastrukturális változásoknak volt a helyszíne.

2017-ben jelentős fordulat állt be, amikor is 33 év után visszatért az Afrikai Unióba és kinyilvánította az afrikai országokkal való fokozottabb együttműködési szándékát.

Az észak-afrikai ország mellett az illegális migráció kezelésében is fontos szerepet vállal és mára mindenki számára egyértelművé vált, hogy ezzel Európa biztonságához is jelentősen hozzájárul. Marokkó sok évtizedes, a Nyugat-Szahara fennhatóságáért folytatott küzdelme azonban továbbra is tart, és alapjaiban határozza meg az ország vezetésének politikai döntései mögötti motivációkat.

Ez utóbbival kapcsolatban még komoly vitái lehetnek a szomszédos Algériával, mely nem kíván teret engedni számára a régió vezetéséért folytatott küzdelemben.

¹MOROCCO'S CONSTITUTION OF 2011.

és az új piacok kialakítása terén nem csak Kínát, Európát, Észak-Amerikát, hanem Marokkót is vonzzák. Az Afrika felé való súlyponteltolódás eredménye, hogy a kontinenst a gazdasági lehetőségek új központi régiójaként tartják számon. Mindezek tudatában nem meglepő, hogy Marokkó figyelme is Afrika felé fordult, de az esetében, ahogy említettük, nemcsak a gazdasági, hanem a közvetlen geopolitikai tényezők is dominálnak.

Marokkónak az illegális migrációt tekintve is lényeges szerepe van, mivel útját állja a szubszaharai Afrikából érkező bevándorló tömegeknek, amivel Európa egyik legfontosabb védelmi bástyájaként szolgál.

Továbbá rendkívül fontos fejlemény volt Marokkó esetében, hogy 2020 decemberében csatlakozott az Ábrahám-egyezményhez, melynek keretein belül normalizálta kapcsolatait Izraellel és megindult a két ország közötti kereskedelem és turizmus is.

2. KAPCSOLATOK AFRIKÁVAL

Marokkó és Algéria több évtizedes rivalizálása az elmúlt hónapokban felerősödött, miután az Egyesült Államok elismerte Marokkó szuverenitását Nyugat-Szahara² felett, ami Algéria számára egy diplomáciai csapással ért fel. Jelenleg a Marokkó és Algéria közötti megbékélés csak délibáb marad. Előbbi diplomáciai manőverei azért is értek célra, mert Algériában súlyos belső instabilitás tapasztalható, amit a COVID-19 világvjárvány hatástalan kezelése csak tovább fokozott.

Rabat számára az Afrikai Unió (AU) 34. csúcstalálkozója, amelyre ez év februárjában került sor, megmutatta, hogy az afrikai erőviszonyok fokozatosan a javára változnak. Ez az elmozdulás azzal kezdődött, hogy Marokkó négy évvel ezelőtt visszatért az AU-hoz, és jelezte abbéli elhatározását, hogy újra egyesül afrikai szomszédaival, és megerősíti pozícióját a kontinentális politikában. Az Afrikai Unióhoz való újbóli közeledés az egyik legjelentősebb politikai döntés volt VI. Mohamed király vezetése alatt, és enélkül az ország nem is lett volna képes elérni, hogy az AU részben megváltoztassa attitűdjét Nyugat-Szaharával kapcsolatban.³

Marokkó figyelme a kontinensen hozzávetőleg negyven éven át csak néhány nyugat-afrikai államra korlátozódott. Az Afrikai Unióból való távolmaradása és a más afrikai országokkal való erős kapcsolatok hiánya az ország kárára voltak, és akadályozták annak lehetőségét, hogy jelentősebb befolyásra tegyen szert az afrikai politikában. Ez a dinamika azonban 2014-ben kezdett megváltozni. Mozambik korábbi elnökének, Joaquim Chissanónak az AU szaharai különmegbízottjává történő kinevezése volt az egyik katalizátor, amely arra készítette az észak-afrikai országot, hogy újragondolja teljes afrikai politikáját, és mérlegelje aktívabb

² Nyugat-Szahara: javarészt Marokkó fennhatósága alá tartozó, de sokak által vitatott terület. A regionális befolyásért folytatott versengés egyik fő ütközőzónája.

³ BENNIS 2021.

szerepvállalását az Afrikai Unión belül. Tudvalevő, hogy Chissano Algéria befolyása alá került és azon munkálkodott, hogy kihangsúlyozza az AU szerepét a nyugat-szaharai vita lezárásában, így a konfliktust tekintve Marokkótól eltérő nézőpontot képviselt.⁴ Ez utóbbi miatt a Királyság nem folytathatta tovább azt a politikát, hogy kivonja magát Afrika ügyeiből, mert további lépéshátrányba került volna riválisaival szemben.

Az elmúlt néhány évben Marokkó ezen a dinamikán igyekezett változtatni, és 2017-es visszatérése után azon dolgozott, hogy megszerezze a kelet- és dél-afrikai államok támogatását. Diplomáciai erőfeszítések árán meggyőzték Nigériát és Etiópiát, hogy fenntartsák semleges álláspontjukat a nyugat-szaharai vitában.⁵ Az a partnerség, amelyet az ország négy éve kötött Nigériával, az afrikai kontinens erőegyensúlyának megváltozását bizonyítja. 2018 júliusában, Mauritániában tartott afrikai csúcstalálkozóján az AU kijelentette, hogy a nyugat-szaharai konfliktus kezelése az ENSZ kizárólagos hatáskörébe tartozik, hangsúlyozva, hogy az AU szerepe az ENSZ által vezetett politikai folyamat támogatására korlátozódik.⁶ Ez a döntés vízváltó volt a nyugat-szaharai vitában, és példátlan diplomáciai kudarcok időszakát jelentette Algéria számára.

2.1. MAROKKÓ AFRIKAI KÜLPOLITIKÁJÁNAK LEGÚJABB ASPEKTUSAI

Négy elem különbözteti meg Marokkó jelenlegi afrikai külpolitikáját a korábitól. Az *első* a gazdaságra helyezett hangsúly. A Marokkó és Afrika többi része közötti kereskedelem átlagosan 6,1 százalékos éves növekedést mutatott a 2009 és 2019 közötti időszakban az „Al Maliya”, a marokkói Gazdasági és Pénzügyminisztérium magazinja szerint. Ez az ország teljes kereskedelmi volumenében 5,1 százalékot tett ki. Az Afrika többi országába irányuló export csaknem megháromszorozódott az elmúlt tíz évben, és 2019-ben elérte a 21,6 milliárd DH-t (2,05 milliárd euró), míg az import 17,9 milliárd DH-t (1,7 milliárd euró) tett ki, szemben a 2009-es 13,7 milliárd DH-val (1,3 milliárd euró).⁷

Marokkó legfőbb kereskedelmi partnerei az afrikai kontinensen Dzsibuti, Szenegál, Mauritánia, Elefántcsontpart és Algéria. Az ezekbe az országokba irányuló marokkói export az Afrikába irányuló árukivitel 43,5 %-át teszi ki.⁸ A Marokkó és a többi afrikai ország közötti kereskedelem növekedésével párhuzamosan az előbbi befektetései is jelentősen nőttek a kontinensen az elmúlt évtizedben. Az investálások főként olyan területeket fednek le, mint a bankszektor, a bányászat, az építőipar és a távközlési szektor.

⁴ AL AYAM 2016.

⁵ BENNIS 2018.

⁶ ISS 2018.

⁷ MESSARI 2018.

⁸ MESSARI 2018.

Annak ellenére, hogy Marokkó semmiképpen sem tud versenyezni az afrikai kontinens nagy befektetőivel (például Kínával, Egyesült Államokkal, Indiával és Franciaországgal), investálásainak nagy horderejű és célzott jellege jelentős hatással volt azokra a gazdaságokra, amelyekbe befektetett, ami híven tükrözi, hogy az ország egy rendkívül fontos szereplője a régió gazdaságának.

Rabat külpolitikai fókuszának *második* jellemzője, hogy az az utóbbi egy évtizedben már messze túlmutat a hagyományos frankofón körökön, amelyekben korábban aktív szerepet játszott. Manapság már sokkal inkább Kenya, Etiópia, Nigéria, valamint újabban Zambia számít politikai és kereskedelmi partnerének, aminek okán szoros együttműködés alakult ki az említett országok és Marokkó között, továbbá jelentős közös gazdasági projekteket is kidolgoztak.⁹

A *harmadik* jellemző, hogy a baráti kapcsolatok megerősítése helyett – ami korábban külpolitikájának domináns eleme volt – a gazdasági együttműködések fejlesztése került előtérbe, és az alap koncepció szerint ezeket az összeköttetéseket esetlegesen politikai célokra is fel tudják majd használni. A marokkói vezetés szerint sokkal hatékonyabb lehet, ha például az országgal erős gazdasági kapcsolatokat ápoló nigériai vagy etióp szereplők utasítják saját diplomataikat, mintha a marokkóiak próbálnak kívülről nyomást gyakorolni rájuk.¹⁰ Érdekes módon Marokkó a Dél-afrikai Köztársasággal és Angolával is próbálkozott ugyanezzel a megközelítéssel, de mindkét esetben jelentős ellenállásba ütközött, habár utóbbi országgal folyamatosan keresik a bilaterális kapcsolatok erősítésének lehetőségeit.¹¹ Ezen kisebb kudarcok ellenére Marokkó törekszik felvenni a kapcsolatot a nem frankofón afrikai államokkal, és új eszközöket vet be a keresett közeledés eléréséhez.

A Királyság új afrikai külpolitikájának *negyedik* jellemzője VI. Mohamed uralkodó szerepe. A király trónra lépése óta több mint 51 látogatást tett 26 afrikai államban.¹² Látogatásai során általában magas szintű megbeszéléseket folytat, fejlesztési projekteket avat fel, és személyes, vagy akár turisztikai jellegű utakra is vállalkozik, amelyeket általában a címlapokon közölnek. A VI. Mohamed uralkodása alatti Afrikára való összpontosítás másik példája a Marokkó és más afrikai államok közötti kétoldalú megállapodások számának jelentős növekedése: trónra lépése óta csaknem 1 000 ilyen megállapodás¹³ és partnerség született olyan ágazatokban, mint az oktatás, a mezőgazdasági fejlesztés, a gazdaság és a vallásügy.

⁹ CESE 2020.

¹⁰ MESSARI 2018.

¹¹ THE NEW TIMES 2018.

¹² MESSARI 2018.

¹³ MAP NEWS 2019.

3. MAROKKÓ ÉS AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ

Marokkónak a migrációhoz fűződő viszonya kettős, ugyanis az elmúlt évtizedekben a lakosságszámhoz viszonyítva sok állampolgára emigrált Európába és Észak-Amerikába, de az országba irányuló bevándorlás is számottevő.

Az elmúlt harminc évben az Európai Unió tagállamaiba irányuló marokkói bevándorlás témaköre monopolizálta a migrációkezeléssel kapcsolatos nemzetközi vitákat. Az észak-afrikai ország és Európa közötti mobilitás régóta kínos kérdés közös történelmükben. A külföldön élő marokkóiak száma több mint kétszeresére nőtt az 1993 (1,5 millió) és 2012 (3,4 millió) közötti időszakban. Ez átlagosan 9,9 százalékos éves növekedési rátát jelentett, szemben a marokkói 2,2 százalékos népességnövekedési rátával.¹⁴ A túlnyomó többségük Európába emigrált (87 százalék), ezen belül csak Franciaországba 31 százalék, Spanyolországba pedig 25 százalék vándorolt ki. A család egyesítés, a családalapítás, a természetes növekedés, az okmányok nélküli migráció és a Dél-Európába (és Észak-Amerikába) irányuló munkaerő- elvándorlás együttes hatásai magyarázzák, hogy miért nőtt folyamatosan a fő európai befogadó országokban élő marokkóiak száma.¹⁵

A marokkói bevándorlók számának megugrása erősen befolyásolta az ország EU-val való kapcsolatait, és különösen azokkal a tagállamokkal volt feszültebb a viszonya, amelyek a legtöbb illegálisan érkezett bevándorlót fogadták, nevezetesen Franciaországgal, Hollandiával, Belgiummal, Olaszországgal és Spanyolországgal. 2014-ben a marokkóiak a negyedik helyen szerepeltek azon nemzetek 10-es listáján, akik jogellenesen tartózkodtak az EU területén.¹⁶ Az észak-afrikai ország lakosainak Európába történő migrációja napjainkban sem szűnt meg, amire ékes bizonyíték, hogy ez év májusában 3 000-en kíséreltek meg közülük felfújható csónakokkal Ceutába eljutni, ami jól tükrözi, hogy ez a fajta krízis korántsem tekinthető megoldottnak¹⁷, habár Marokkó mindent elkövet annak érdekében, hogy megakadályozza saját állampolgárait az illegális migrációban, és megvédi Európát a jogellenes átkelésektől.

Azonban nem csak a Királyságból emigrálnak más országokba, hanem az észak-afrikai arab országba való bevándorlás mértéke is kiemelkedő. Az 1990-es évek közepétől megnőtt a szubszaharai Afrikából, különösen Nyugat-Afrikából Marokkóba illegálisan érkező migránsok száma. Spanyolország 1995-ös schengeni övezethez való csatlakozása, és a Királyság Európához való közelsége miatt egyre több „tranzit” bevándorló jelenik meg az országban. Ezen bevándorlók többsége meghatározott útvonalakat követ Marokkó felé, főként Mauritánián vagy Nigeren keresztül jutottak el az algériai határ közeléig. A Királyságba újonnan érkezők közül sokak eredeti szándéka az volt, hogy Európa irányába folytassák útjukat. Azok,

¹⁴ MIGRATION POLICY CENTER TEAM 2013.

¹⁵ HAAS 2009.

¹⁶ EUROPEAN PARLIAMENT 2015.

¹⁷ AP NEWS 2021a.

akiknek sikerült elkerülniük a marokkói hatóságokat, általában az országon keresztül a spanyol Ceuta és Melilla enklávékba jutottak, amelyek Európán kívüli területi egységként a Földközi-tengeren keresztüli rendkívül veszélyes átkelésnek egy lehetséges alternatíváját jelentették, nem mellesleg innen egyenes út vezetett az EU-ba.¹⁸ A spanyol hatóságok éppen emiatt építettek kerítéseket a '90-es években az említett városok határaihoz, melyek méretét 2005-ben tovább növelték, ami mára jelentősen megnehezíti a határon illegálisan átjutni szándékozó bevándorlók dolgát.

Fontos változás történt 2018-ban, amikor a megerősített líbiai ellenőrzés miatt migrációs szempontból a nyugat-mediterrán útvonal a közép-mediterrán útvonal fölé kerekedett, és az Európába való elsődleges belépési ponttá vált.¹⁹ Válaszul Marokkó megnövelte határmegfigyelési kapacitásait, hogy csökkentse a partjairól Európa felé tartó illegális migrációt, és rengeteget tett a csempészhálózatok felszámolása érdekében. Ugyanezen év első nyolc hónapjában a marokkói biztonsági szolgálatok több mint 54 000 illegális bevándorlási kísérletet akadályoztak meg, 74 embercsempész- és embercsempész-hálózatot számoltak fel, és 1900 csónakot foglaltak le. Továbbá 2019-ben 74 000 embert, míg 2020-ban (A Covid-19 évében) 33 000 embert állítottak meg.²⁰

Napjainkban az országba illegálisan érkező migránsok egy része azonban nem fejezi be Európába vezető útját. Sokaknak gátat szab a marokkói és spanyol határőrség fokozott munkája. Nyilvánvaló, hogy az elmúlt időszakban az észak-afrikai ország a szubszaharai migránsok célországává is vált, emellett az Európába utazó bevándorlók tranzitországa, ugyanakkor az Európában egyre fokozódó korlátozások következtében sok migráns kénytelen a Királyságban maradni. Az UNHCR számításai szerint a Marokkóban nyilvántartott bevándorlók és menedékkérők száma folyamatosan nőtt az elmúlt években, 2020-ban szám szerint közel 30 %-kal 2019-hez képest. 2020-ban 45 országból 13 549 bevándorló személy volt az országban az UNHCR szerint, köztük 8161 bevándorló és 5388 menedékkérő. A migránsok körülbelül 55 %-a Szíriai Arab Köztársaságból, 16 %-a más közel-keleti országokból és 25 %-a Szubszaharai Afrika országaiból származik.²¹ Sokak szerint azonban ennél jóval több bevándorló van az országban.

A Királyságban tapasztalható migrációs hullámok mögött olyan okok rejtőznek, mint pl. a politikai bizonytalanság, az egyes nyugat-afrikai országokban zajló fegyveres konfliktusok, a gazdasági visszaesés, az etnikai erőszak kirobbanása és a líbiai válság, ahol korábban sok szubszaharai bevándorló talált munkalehetőséget. Mindezek tudatában elmondhatjuk, hogy

¹⁸ MEI 2017.

¹⁹ ECDPM 2018.

²⁰ ECDPM 2018; EURACTIV 2020.

²¹ UNHCR 2021.

Marokkó ma hármas szerepet tölt be az euro-afrikai migrációs rendszerben, pontosabban: forrás-, tranzit- és célország is egyben.²²

A legtöbb bevándorló nyolc városban telepedett le: Rabatban, Casablancában, Oujdában, Nadorban, Temarában, Kenitrában, Tangerben és Marrákesben.²³ Casablanca repülőtere a fő hivatalos belépési útvonal az országba, mivel sok afrikai államból érkező számára nincs szükség vízumra a rövid távú tartózkodáshoz. Az illegális bevándorlás első számú belépési pontja viszont Oujda, amely város Algériával határos. A Marokkót elhagyni szándékozók pedig a Gibraltári-szoroson, valamint a spanyol enklávékon, Ceuta és Melilla városán keresztül próbálkoznak.

Az Oujda-ba vezető útvonal, Forrás: WORDPRESS BLOG 2016.

Az UNHCR adatai a Marokkóban található bevándorlók számát tekintve nem adnak pontos képet arról, hogy valójában hány migráns és menedékkérő tartózkodik az országban, mert az oda illegálisan belépők gyakorta láthatatlanok maradnak a rendszerben. Így a valós számok a lentebbi táblázat adatainál nagyságrendekkel magasabbak lehetnek.

Év	Nyilvántartott bevándorlók száma (UNHCR), fő	Ebből menedékkérelmet nyújtott be, fő
2020	13 549	5 388
2019	9 756	3 100

²² KOSTAS 2017.

²³ MIGRANTS REFUGEES 2020.

2018	7 775	1 835
2017	6 779	2 064
2016	6 733	1 962
2015	5 743	1 565

Forrás: UNHCR, 2015-2020; saját összeállítás

Ami 2021-et illeti, a migrációt tekintve növekvő tendenciát figyelhetünk meg, mivel az augusztusig mért adatok alapján összesen 15 755 menedékkérőt és bevándorlót regisztráltak az országban.²⁴

A Marokkóban található migránsok a világ több mint 50 államából származnak, de ahogy már említettük, általános probléma, hogy sokuk nem regisztráltatja magát, ami miatt a statisztikákban csak a migránsok számának töredéke jelenik meg. A jelenleg az országban tartózkodó regisztrált bevándorlók állampolgárság szerinti megoszlása a következőképp alakul:

A menedékkérők és bevándorlók származási országa	A regisztrált menedékkérők és bevándorlók száma az adott országokból, fő
Szíria	4 914
Jemen	1 076
Közép-afrikai Köztársaság	868
Elefántcsontpart	379
Dél-Szudán	366
Palesztina	248
Kongói Demokratikus Köztársaság	191
Kamerun	166
Guinea	134
Irak	128
Szenegál	97
Mali	51

SYRIA.TV 2021; saját összeállítás

²⁴ UNHCR 2021.

A közel-keleti, valamint szubszaharai régiók jelenlegi politikai, gazdasági és társadalmi körülményei továbbra is motiválják a migránsok Marokkóba áramlását, amelyet többségük a régió néhány stabil és biztonságos országának egyikeként tart számon. A bevándorlók számára az észak-afrikai állam abból a szempontból is vonzó, hogy több munkalehetőséget kínál, magasabb fizetéseket biztosít, valamint határos Európával. Azon migránsok esetében, akik Marokkóra, mint tranzitorszagra tekintenek, többnyire Spanyolország jelenti a célállomást, amely mögött az ottani magasabb életszínvonal, a jobb oktatási lehetőségek és az emberi jogok tiszteletben tartása a legfőbb motivációs erő. A médiajelentések legtöbbször az Európába tartó migránsokra koncentráltak, de azt általában kifejejtik riportjaikból, hogy ezek a bevándorlók gyakran a Királyságban ragadnak. Az észak-afrikai ország erőn felül teljesít az illegális migráció elleni küzdelemben.

Az Európai Unió és Spanyolország az elmúlt években fokozta együttműködését a marokkói hatóságokkal. Ez azt jelentette, hogy az EU és Spanyolország több segélyt küldött a Királyságnak, és a felek megállapodtak az embercsempészet elleni küzdelemben, az érkezők számának csökkentésére való törekvésben és a migránsok hazájukba való visszatérésének segítésében.²⁵ Ennek ellenére Marokkó időnként felemeli a szavát a források szűkössége miatt és az ország tisztviselői is már többször hangoztatták, hogy az ország nem lehet Európa „migrációs rendőrsége”. Azt akarják elérni, hogy északi szomszédjaik nagylelkűbb forrásokat biztosítsanak az országukban tapasztalható migrációs válság kezelésére. Ezzel kapcsolatban Spanyolország már többször is elismerte, hogy: „Marokkó segít nekünk”²⁶, de az utóbbi hónapokban mégis egy komoly diplomáciai konfliktus kezd körvonalazódni a felek között. Az ellentétek oka, hogy egy spanyol kórházban ápolták koronavírus-fertőzése miatt azt a Brahim Ghalit, aki a Nyugat-Szahara függetlenségéért küzdő Polisario Front vezetője. Válaszul Marokkó sok bevándorlót ellenőrzés nélkül engedett át spanyol felségterületre.²⁷ Ez utóbbi esemény is rávilágít arra, hogy Marokkó szerepe megkerülhetetlen az illegális migráció kezelésében, és végső soron Európa biztonságához is nagymértékben hozzájárul.

4. BÉKEKÖTÉS IZRAELLEL

A Marokkó és Izrael közötti kapcsolatoknak erős történelmi gyökerei vannak. Marokkó volt az otthona az arab világ egyik legnagyobb zsidó közösségének, akiknek többsége Spanyolországból menekült oda a spanyol katolikusok XV. századi üldözése elől.²⁸ Közösségük egészen a XX. század közepéig megbecsült és rendkívül fontos alkotóeleme volt az észak-

²⁵ INFO MIGRANTS 2019.

²⁶ INFO MIGRANTS 2019.

²⁷ AP NEWS 2021b.

²⁸ SCHROETER 2008.

afrikai ország lakosságának, de a korszakban kialakuló tendenciák, az arab-izraeli konfliktus és az antiszemitizmus felerősödése miatt 1948 után legnagyobb részük Izraelbe települt át.

A 2020-as évet afféle fordulópontként titulálhatjuk, ha az arab országok, köztük Marokkó és Izrael viszonyát vesszük górcső alá. 2020. augusztus 13-án az Egyesült Arab Emírségek (EAE) és Bahrein aláírta az Ábrahám-egyezményt, amelynek értelmében Izrael Államot hivatalosan is elismerték. Ezt a példát más arab és muszlim többséggel bíró országok is hamarosan követték. Néhány hónappal később, 2020. december 10-én Marokkó is aláírta az Izraellel való normalizálási megállapodást, majd azután Szudán következett.²⁹

Az Ábrahám-egyezmény hatására a két ország megerősítette a bilaterális kapcsolatokat és az együttműködést a kereskedelem, a turizmus és a védelem területén. A Tel Aviv és Marrákes közötti első közvetlen légijárat 2021. július 25-én landolt a Királyságban. Ugyanezen hónapban a két ország hivatalos kiberbiztonsági megállapodást írt alá, és megegyeztek abban, hogy megosztják az információkat, a kutatási eredményeket és fejlesztéseket a kibernetika területén. Emellett a diplomáciai relációkat tekintve is van előrelépés, amire jó példa, hogy augusztus 11-én az izraeli külügyminiszter Yair Lapid meglátogatta Marokkót, jelezve, hogy az észak-afrikai arab országgal való kapcsolatok kormányának prioritásai közé fognak tartozni.³⁰

5. ÖSSZEGZÉS

A fentiek alapján kijelenthető, hogy Marokkó az elmúlt évtizedben nagy horderejű változások útjára lépett, és egyértelműen a régió meghatározó szereplőjévé vált. Az ország sokat tesz azért, hogy Európa továbbra is a Föld biztonságos pontja maradjon, mivel az irreguláris migráció tekintetében évente tízezreket gátol meg abban, hogy az öreg kontinensre vándoroljanak, és az is jól látható, hogy még a legapróbb diplomáciai malőrök is veszélyeztethetik ezt a számunkra mérhetetlenül fontos segítséget.

A Királyság Afrika felé való nyitása is egy új korszakot indított el, melyben Marokkó vezetői a relációk erősödésétől gazdasági növekedést, valamint nagyobb politikai befolyást remélnek. Ez utóbbit tekintve egyelőre jól taktikáznak, mivel ahogy már említettük, az Izraellel való békekötésért cserébe az Egyesült Államok elismerte fennhatóságukat Nyugat-Szahara felett, amittől joggal remélhetik területi igényük szélesebb körű legitimációját.

Összegezve Marokkónak egyértelmű szándéka, hogy növelje stratégiai jelentőségét a világ színpadán, különösen Észak-Afrikában, amihez az Ábrahám-egyezmény és az afrikai országokkal való fokozott együttműködés megfelelő alapot szolgáltat.

²⁹ SHOROUK NEWS 2020.

³⁰ SKY NEWS ARABIA 2021.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- AL AYAM (2016): المغرب به يوم ترف لا الذي شديساذو جواك يم لمرفاعة ي ستمع الأمن مجلس
[A Biztonsági Tanács meghallgatja Joaquim Chissano érvelését, akit Marokkó nem ismer
el]. 2016.04.27. Forrás: <https://www.alayam24.com/articles-22948.html> (Megtekintve:
2021.11.18.)
- AP NEWS (2021a): *Around 3,000 Moroccan migrants cross into Spanish territory.* 2021.05.17. Forrás:
[https://apnews.com/article/africa-north-africa-europe-lifestyle-immigration-
89e3b29a464d10472190d15a5f26e6fa](https://apnews.com/article/africa-north-africa-europe-lifestyle-immigration-89e3b29a464d10472190d15a5f26e6fa) (Megtekintve: 2021.11.20.)
- AP NEWS (2021b): *Spain offers to speak for Morocco at EU amid migration spat.* 2021.05.24. Forrás:
[https://apnews.com/article/morocco-africa-spain-europe-migration-
9b192889b38deef0d3194ce612cb7fc0](https://apnews.com/article/morocco-africa-spain-europe-migration-9b192889b38deef0d3194ce612cb7fc0) (Megtekintve: 2021.11.18.)
- BENNIS, SAMIR (2021): *How Morocco's Diplomatic Efforts in Africa Are Shaping the Region.* In
Washington Institute, Fikra Forum. Forrás: [https://www.washingtoninstitute.org/policy-
analysis/how-moroccos-diplomatic-efforts-africa-are-shaping-region](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/how-moroccos-diplomatic-efforts-africa-are-shaping-region) (Megtekintve:
2021.11.18.)
- CESE (2020): خدمة في اسد تراتا يجية ب لورة أجل من إف ري قيا في ل لمغرب إلا قلا يمي ال اندماج
[Marokkó regionális integrációja Afrikában, hogy egy stratégiát
alakítsanak ki az Afrikával való fenntartható fejlődés érdekében]. Forrás:
<https://www.cese.ma/media/2020/11/ebook-IntegrationMarocAfrique-va-2.pdf>
(Megtekintve: 2021.11.23.)
- ECDPM (2018): *Morocco and Algeria in European migration policies.* Forrás:
[https://ecdpm.org/great-insights/north-africa-hope-in-troubled-times/
morocco-algeria-european-migration-policies/](https://ecdpm.org/great-insights/north-africa-hope-in-troubled-times/morocco-algeria-european-migration-policies/) (Megtekintve: 2021.11.23.)
- EURACTIV (2020): *Morocco rebuffs EU request to re-admit third-country migrants.* 2020.12.16. Forrás:
[https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/morocco-rebuffs-eu-
request-to-re-admit-third-country-migrants/](https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/morocco-rebuffs-eu-request-to-re-admit-third-country-migrants/) (Megtekintve: 2021.11.23.)
- EUROPEAN PARLIAMENT (2015): *Irregular immigration in the EU: Facts and Figures.*
European Parliament Publications, Briefing. 1-4. Forrás:
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/554202/EPRS_BRI\(201
5\)554202_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/554202/EPRS_BRI(2015)554202_EN.pdf) (Megtekintve: 2021.11.19.)
- HAAS, HEIN DE. (2009): *Country Profile: Morocco.* Focus Migration – Hamburg Institute of
International Economics Paper Series, Country Profile No. 16, 1-11.

- ISS (2018): *How the latest AU decision on Western Sahara could affect other crises*. Institute for Security Studies. Forrás: <https://reliefweb.int/organization/iss> (Megtekintve: 2021.11.23.)
- KOSTAS, STYLIANOS (2017): *Morocco's Triple Role in the Euro-African Migration System*. In MEI. 2017.04.18. Forrás: <https://www.mei.edu/publications/moroccos-triple-role-euro-african-migration-system> (Megtekintve: 2021.11.21.)
- MAP NEWS (2019): *HM the King Delivers Speech to Nation on 44th Anniversary of Green March*. 2019.11.06. Forrás: <http://www.mapnews.ma/en/discours-messages-sm-le-roi/hm-king-delivers-speech-nation-44th-anniversary-green-march> (Megtekintve: 2021.11.19.)
- MEI (2017): *Morocco's Triple Role in the Euro-African Migration System*. 2017.04.18. Forrás: <https://www.mei.edu/publications/moroccos-triple-role-euro-african-migration-system> (Megtekintve: 2021.11.17.)
- MESSARI, NIZAR (2018): *Morocco's African Foreign Policy*. Future Notes. Middle East and North Africa Regional Architecture: Mapping Geopolitical Shifts, regional Order and Domestic Transformations. No. 12. Forrás: https://www.iai.it/sites/default/files/menara_fn_12.pdf (Megtekintve: 2021.11.18.)
- MIGRATION POLICY CENTER TEAM (2013): *Migration Profile: Morocco*. Migration Policy Center – European University Institute Paper Series, Migration Profiles and Fact Sheets. Forrás: http://www.migrationpolicycentre.eu/docs/migration_profiles/Morocco.pdf (Megtekintve: 2021.11.20.)
- MIGRANTS REFUGEES (2020). *Country Profiles: Morocco*. Forrás: <https://migrants-refugees.va/country-profile/morocco/> (Megtekintve: 2021.11.16.)
- MOROCCO'S CONSTITUTION OF 2011. English Translation by William S. Hein & Co., Inc. Forrás: https://www.constituteproject.org/constitution/Morocco_2011.pdf (Megtekintve: 2021.11.17.)
- SCHROETER, DANIEL J. (2008): *The Shifting Boundaries of Moroccan Jewish Identities*. Jewish Social Studies. New Series, Vol. 15. No. 1. 145-164. Forrás: <https://www.jstor.org/stable/40207038> (Megtekintve: 2021.11.20.)
- SHOROUK NEWS (2020): *الأوساط لشرق ت عذيه وما الإسرائي لية المغرب ية ال ص فقة* [Mit jelent a marokkói-izraeli egyezés a Közel-Kelet számára?]. 2020.12.13. Forrás: <https://www.shorouknews.com/columns/view.aspx?cdate=13122020&id=c859d065-f388-4dc0-ac9f-6899b8f7e58c> (Letöltve: 2021.11.23.)

SKY NEWS ARABIA (2021): خلال سة فارتة ين اف ت تاح على المغرب مع الاتة فاق ية وكد لاب يد شهرين [Lapid megerősíti, hogy megállapodott Marokkóval két nagykövetség megnyitására két hónapon belül]. 2021.08.12. Forrás: <https://tinyurl.com/3s34ub5w> (Letöltve: 2021.11.23.)

SYRIA.TV (2021): المغرب في الالاجة نين قائمة ية تصدرون الة سورين ون: الامتحدة الأمم [ENSZ: A szíriaiak vezeték a migránsok listáját Marokkóban]. Forrás: bit.ly/30C0VQM (Megtekintve: 2021.11.19.)

THE NEW TIMES (2018): *Morocco, Angola discuss ways to strengthen bilateral ties.* 2018.07.13. Forrás: <https://www.newtimes.co.rw/africa/morocco-angola-ties> (Megtekintve: 2021.11.12.)

UNHCR (2021): *Morocco.* Forrás: <https://reporting.unhcr.org/node/10331?y=2021#year> (Megtekintve: 2021.11.19.)

WORDPRESS BLOG (2016): *From Raleigh to Rabat.* Forrás: <https://fromraleightorabat.wordpress.com/2017/05/04/trip-to-the-north-oujda-berkane-nador-and-the-algerian-border/> (Megtekintve: 2021.11.19.)

HORIZONT 2021/18

HORIZONT

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Szerkesztés és tördelés: Kóczán András Imre, Tóth Klaudia

Lektorálta: Janik Szabolcs

Borítókép: shutterstock.com

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Tárík Mészár, 2021

© Migrációkutató Intézet, 2021

ISSN 2677-1780